

נגיעות מפרשת השבוע כי תצא

השבת נקרא בע"ה את פרשת כי-תצא. פרשה המכילה את ריכוז המצוות הגדול ביותר בפרשה אחת. המצוות מתייחסות לתחומי החיים וחיי היום יום של הפרט והכלל. מצוות שבין אדם לבין אדם לקב"ה, מצוות סוציאליות ומצוות חברתיות ועל פניו זו ממש אמנה חברתית. יש דרישה לקיום כל המצוות ויחד עם זאת הפרשה חינוכית ומלמדת מוסר וכללי התנהגות שונים במצבים שונים תוך הקפדה על שליטה עצמית התנהגות הולמת, ובמיוחד כיבוש היצר הרע והכעסים ואיסור עשיית עוולות.

דוגמאות בודדות מתוך המבחר עצום: התנהגות בזמן מלחמה – גם כאשר נמצאים במלחמה באויב אכזר חובה להתנהג בצורה אנושית, ללא פריקת עול. התורה טורחת לציין מקרה של רמת ההתנהגות מול שבוייה (" יפת-תאר ...) יש לבטל את היצר הרע ואין לנהוג בפזיזות. לעומת זאת התורה מאפשרת תקופת "צינון" של חודש ואז ניתן להתקרב אליה אך אסור לפגוע בה בכל דרך שהיא.

"כי-תצא מִתְּנָה, עַל-אֲנִיָּךְ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל, דְּבַר רָע" נשמע כמו הנחיה של אמא לבנה (ולא משנה העדה...) לדברי הרב בני לאו זו אזהרה לזכור שגם במלחמה יש כללים ויש לשמור על המוסר הגבוה. יש להבחין בין דם לדם לא לפגוע בחפים מפשע אלא רק באויב, ואכן יש לנו גם היום צבא מוסרי שאין כדוגמתו. אנו מקדשים את החיים בשני הצדדים ולפעמים עד כדי סיכון נפש של חיילנו.

יש המפרשים "כי-תצא לְמִלְחָמָה, עַל-אֲנִיָּךְ" כאשר אתה יוצא למלחמה באמונה שלימה בקב"ה ובהתנהגות מוסרית ראויה הרי שמרובים הסיכויים להמשך הפסוק – "... וְנָתַנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ, בְּיָדְךָ".

חובת השבת אבידה – "לא-תרַאֶה אֶת-שׂוֹר אֶחִיךָ או אֶת-שׂוֹ, נְדָחִים, וְהִתְעַלְמָתָּ, מֵהֶם: הִשָּׁב תְּשִׁיבָם, לְאֶחִיךָ..." החובה המוסרית לדאוג להשבת אבדה לבעליה. השל"ה הקדוש מלמד שמדובר כאן באבדת ממון/רכוש וקל וחומר להחמיר באבדת הנפש וכוונתו ליהודים שאיבדו את דרך התורה והמצוות. ראוי לנסות לעורר אותם לתשובה בנועם הליכות (ברוח חודש "אלול"). הרמב"ם בפרק ד' בהלכות תשובה קובע כי המוצא אבדה שאינו מכריז עליה ואינו עושה פעולה לשם מציאת הבעלים אינו יכול בכלל לשוב בתשובה, עד כדי כך. על המוצא להתעלות על היצר שלו לקחת לעצמו את האבדה ועליו לדעת שהוא זכה במצוות השבת אבדה ועליו לנסות להחזיר את האבדה.

חוקי בניה – " כִּי תִבְנֶה בַּיַּת הַדָּשׁ, וְעִשִּׂיתָ מַעֲקָה לְגַגְּךָ; וְלֹא-תִשֵּׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ, כִּי-יִפֹּל הַזֵּיפֶל מִמֶּנּוּ" צדק חברתי וסוציאלי – " לא תִטֶּה, מְשַׁפֵּט גֵר יְתוֹם; וְלֹא תִחַבֵּל, בְּגֵד אֶלְמָנָה..." הדאגה לחלשים ונוזקים המופיעה בצורות שונות בתורה.

הלכות גירושין – "וכתב לה ספר כריתת" אונקלוס פירש – מדובר ב" גט פיטורין " ובשמו המוכר היום גט הנחיות לסיום קשר הנישואין כשאין ברירה ולאחר שניסו שלום בית.

מצוות שילוח הקן – כאשר אדם מבקש לקחת ביצים מקן ציפורים, חובה עליו לשלח את האם לחופשי ר' אבן עזרא – מדובר באכזריות לפגוע בגוזלים אל מול האם ובשל הרגש האימהי שלה- האידשע ציפור.. למעשה מדובר בעוד פעולה חינוכית חשובה הטמעה של התחשבות לא רק בזולת אלא גם בבעלי החיים.

הרב שטיינזלץ מזהיר לא להגדיר את התורה "ספר רחמים וטובות" לא להסביר שהמצוות ניתנו לנו מתוך רחמים ומזכיר את מסכת ברכות שבה נאמר " האומר על קן ציפור יגיעו רחמיך... משתקין אותו " כלומר לא להגיד שמצוות שילוח הקן נועדה להנציח את גדולת רחמי ה'. הרמב"ם מפרש שאין לומר כמו שחמלת על קן ציפור תרחם עלינו כי אין כל כוונת רחמנות שאחרת לא היה מצווה לשחוט חיה או עוף בכלל. אלא יש לקבל את המצוות ללא טעם כפי שאדם לא יקיים רק את המצוות הטובות לו וכפי שיש להודות על הטוב ועל הרע. " שעושה מידותיו של הקב"ה רחמים ואינן אלא גזירות " ר' עובדיה מברטנורא מסביר שיש להבין שהמצוות הם גזירת מלך לעבדיו כלומר אין לפרש את המצוות שכולם ניתנו מסיבת רחמים ולא כגזירות שהרי בתורה יש גם ציוויים שלכאורה נראים לנו קשים. התורה לא נכתבה בצורה שתיהיה לנו נחת רוח. התורה לא מבוססת על הגיון אנושי אלא "מעשה אלוקים" היא איננה ספר רפואות או הדרכה לחיים טובים אלא גזירות שנמסרו מבורא עולם שברא את העולם לפי התוכניות שלו ולעולם לא נוכל "להיכנס לראשו" וכפי שהרבי מקוצק אמר שהוא לא יעבוד אלוקים שכל אחד יכול להבין. התורה איננה בנויה בתבנית ברורה יש ללמוד את כל הפנים שניתן ללמוד מהתורה ולדעת שמדובר בגשר שאנו בקצה אחד ובקצה השני ה' יתברך הכל יכול. ושיתקיים האמור בהפסדה "יִחַסְדֵי מֵאֲמָרָה לֹא-יְמוּשׁ, וְכִרִית שְׁלוֹמִי לֹא תִמוּט, אֲמַר מְרַחֵמָה, ה' "

שבת שלום

לעילוי נשמת אבי מורי ורבי אברהם חנן בן אטל ונתן ז"ל